

10. 3. 2025

ID: 119291

Soudní poplatek

Nezaplacení soudního poplatku za řízení splatného podáním návrhu na zahájení řízení (odvolání nebo dovolání) v soudem určené kratší lhůtě než v zákonem stanovené minimální 15denní lhůtě k jeho dodatečnému zaplacení je důvodem pro zastavení řízení podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích jen tehdy, byly-li naplněny zákonem předpokládané důvody výjimečného zkrácení minimální 15denní lhůty, jimiž bylo zkrácení lhůty ve výzvě k dodatečnému zaplacení poplatku odůvodněno.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 372/2024-34 ze dne 17.2.2025)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. R., zastoupeného JUDr. J.Ř., advokátem se sídlem v J., proti žalovanému Domu dětí a mládeže, Hradec Králové, Rautenkrancova 1241 se sídlem v H.K., o neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 18 C 159/2023, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. listopadu 2023, č. j. 26 Co 306/2023-23, tak, že dovolání žalobce proti usnesení krajského soudu v části, v níž bylo rozhodnuto o potvrzení usnesení Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 13. října 2023, č. j. 18 C 159/2023-13, ve výroku o náhradě nákladů řízení, se odmítá. Usnesení krajského soudu se mění tak, že usnesení Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 13. října 2023, č. j. 18 C 159/2023-13, se mění tak, že řízení se nezastavuje.

Z odůvodnění:

1. Žalobou podanou u Okresního soudu v Hradci Králové dne 17. 8. 2023 se žalobce domáhal určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru ze dne 24. 4. 2023.
2. Protože žalobce nezaplatil soudní poplatek splatný podáním žaloby, Okresní soud v Hradci Králové usnesením ze dne 23. 8. 2023, č. j. 18 C 159/2023-12, žalobce vyzval, aby do 3 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za žalobu ve výši 2 000 Kč, a poučil žalobce o tom, že nebude-li poplatek zaplacen, bude řízení zastaveno. Usnesení bylo žalobci (jeho zástupci) doručeno dne 31. 8. 2023.
3. Okresní soud v Hradci Králové následně usnesením ze dne 13. 10. 2023, č. j. 18 C 159/2023-13, řízení zastavil (výrok I) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II). Soud prvního stupně postupoval podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. [549/1991 Sb.](#), o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů účinném do 22. 9. 2023 (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a řízení zastavil, protože žalobce soudní poplatek za žalobu ani na základě uvedené výzvy soudu nezaplatil.
4. K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 10. 11. 2023, č. j. 26 Co 306/2023-23, usnesení soudu prvního stupně potvrdil (výrok I) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II). Odvolací soud dospěl k závěru, že „v projednávané věci měl žalobce uhradit soudní poplatek již v okamžiku podání návrhu na zahájení řízení“, že „tato skutečnost měla být žalobci známa a je předvídatelná tím spíše, že žalobce byl

zastoupen advokátem“, že s ohledem na to, že žalobce svoji uvedenou povinnost nesplnil, „okresní soud správně přistoupil k vyhotovení usnesení, kterým vyzval žalobce ke splnění poplatkové povinnosti, jako jedné z podmínek občanského soudního řízení“, že jakkoliv se „třídenní lhůta, kterou okresní soud určil, jeví býti dosti krátkou, nelze přehlédnout, že okresní soud po jejím uplynutí k zastavení řízení nepřistoupil ihned, ale ponechal žalobci velmi dlouhou dobu, a to až do doby, kdy ve věci rozhodl (13. 10. 2023), ke splnění jeho poplatkové povinnosti“, že žalobce „netvrdí žádný závazný důvod, který by mu bránil poplatkovou povinnost splnit a nesplnil ji ani v zákonné lhůtě, která, jak vyplývá z obsahu odvolání, mu byla známá, tj. ve lhůtě 15 dnů od doručení výzvy“, a že stalo-li by se tak, „mohl by být odvolací soud ke splnění jeho povinnosti benevolentní a mohl by rozhodnout tak, že se řízení nezastavuje“. S přihlédnutím k tomu, že „žalobce o svá práva nepečoval, povinnost zaplatit soudní poplatek nesplnil a učinil tak bezdůvodně až dne 25. 10. 2023“, odvolací soud uzavřel, že „důsledek daný zastavením řízení v příčinné souvislosti s nezaplacením soudního poplatku lze považovat za přiměřený smyslu a účelu zákona o soudních poplatcích“.

5. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání směřující proti jeho výroku I. Má za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí jednak na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena („Je soud v případě, kdy postupem podle ust. § 9 odst. 1 ZSP určí účastníkovi lhůtu k zaplacení soudního poplatku v délce kratší než 15 dnů, povinen takovéto zkrácení lhůty odůvodnit?“), a jednak na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu [„Má soud, který postupem podle § 9 odst. 1 ZSP vyzval účastníka řízení k úhradě soudního poplatku, možnost k této úhradě přihlídnout i v případě, že k ní došlo opožděně (tj. až po uplynutí soudem stanovené lhůty k úhradě soudního poplatku)?“]. Je přesvědčen, že „soud je povinen“ rozhodnutí o určení lhůty k zaplacení soudního poplatku v kratší než zákonem stanovené minimální délce 15 dnů „náležitě odůvodnit, a to již v rámci své výzvy k zaplacení soudního poplatku“, k čemuž dochází „jazykovým a logickým výkladem ust. § 9 odst. 1 ZSP“; připouští-li zákon „zkrácení předmětné patnáctidenní lhůty pouze ve výjimečných případech, je zcela legitimní požadovat, aby případné uplatnění této výjimky soudem bylo vždy náležitě odůvodněno“, jinak by „takové soudní rozhodnutí bylo prakticky nepřezkoumatelné a současně zakládalo nerovnost účastníků řízení“. Žalobce (odvolacím soudem zvažovanou - pozn. dovolacího soudu) „možnost dodatečné úhrady soudního poplatku neměl a po uplynutí jemu stanovené třídenní lhůty již nemohl předejít zastavení řízení tím, že by soudní poplatek po této lhůtě opožděně uhradil, neboť pokud by tak učinil, soud prvního stupně byl povinen k takové úhradě nepřihlízet a řízení zastavit“. Uzavírá, že neodůvodněným zkrácením „obecně stanovené nejkratší přípustné lhůty k úhradě soudního poplatku v délce patnácti dnů“ bylo zasaženo do jeho práva na spravedlivý proces zaručeného čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Žalobce navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací [§ 10a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

9. Z obsahu dovolání vyplývá, že jím dovolatel napadá „výrok I rozhodnutí odvolacího soudu“; v části, ve které směřuje proti části výroku I, v níž bylo rozhodnuto o potvrzení usnesení soudu prvního stupně ve výroku o náhradě nákladů řízení, není dovolání přípustné podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Nejvyšší soud proto dovolání žalobce v této části podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

10. Usnesení odvolacího soudu závisí (mimo jiné) na vyřešení otázky procesního práva, za jakých podmínek lze zastavit řízení podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích pro nezaplacení soudního poplatku, nebyl-li soudní poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení zaplacen ani na základě výzvy, ve které soud k jeho dodatečnému zaplacení poplatníku (navrhovateli, žalobci) určil lhůtu kratší 15 dnů. Vzhledem k tomu, že uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobce je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

11. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobce je v části směřující proti výroku o zastavení řízení důvodné.

12. Jde-li o poplatek za řízení, vzniká poplatková povinnost - mimo jiné - podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení, podáním odvolání, podáním dovolání nebo podáním kasační stížnosti (srov. § 4 odst. 1 zákona o soudních poplatcích); se vznikem poplatkové povinnosti zde nastává i splatnost poplatku (srov. § 7 odst. 1 větu první zákona o soudních poplatcích).

13. Nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží (§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích). Obdobně postupuje odvolací nebo dovolací soud poté, zjistí-li, že mu byla věc předložena k rozhodnutí o odvolání (dovolání), aniž byl zaplacen poplatek splatný podáním odvolání (dovolání) [srov. § 9 odst. 2 zákona o soudních poplatcích].

14. Nejvyšší soud ve své judikatuře již dříve dovodil, že podle zákona o soudních poplatcích (ve znění účinném od 30. 9. 2017, tj. ode dne nabytí účinnosti zákona č. [296/2017](#) Sb.) má poplatník dvě možnosti (dva „pokusy“) k zaplacení soudního poplatku. Nesplní-li poplatník řádně svou poplatkovou povinnost již při podání žaloby, odvolání nebo dovolání (srov. § 4 odst. 1 a § 7 odst. 1 zákona o soudních poplatcích), má možnost poplatkovou povinnost splnit ještě v dodatečné lhůtě, kterou mu soud stanovil ve výzvě k zaplacení poplatku (srov. § 9 odst. 1 a 2 zákona o soudních poplatcích). Zaplacení soudního poplatku po marném uplynutí soudem (dodatečně) stanovené lhůty již nemůže mít jakýkoli význam. Důvodem pro zrušení usnesení o zastavení řízení by měla být pouze skutečnost, že byl poplatek zaplacen ve lhůtě určené ve výzvě (např. nebyla-li včas provedena platba ztotožněna s určitým řízením). V podmínkách této právní úpravy jsou tedy účastníci vedeni k aktivitě a k vyšší míře odpovědnosti za svůj před soudem uplatněný nárok (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 21 Cdo 1958/2021, uveřejněné pod č. [76/2022](#) Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. 30 Cdo 825/2019, uveřejněné pod č. [1/2020](#) Sb. rozh. obč.).

15. Lhůta stanovená k zaplacení soudního poplatku podle § 9 odst. 1 a 2 zákona o soudních poplatcích je propadnou soudcovskou lhůtou podle § 55 o. s. ř. procesní povahy (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2020, sp. zn. I. ÚS 2025/19, bod 32). Takovou lhůtu může předseda senátu prodloužit jen před jejím uplynutím, a to na návrh účastníka (podaný ve lhůtě) či bez návrhu (§ 55 věta druhá o. s. ř., § 9 odst. 1 a 2 zákona o soudních poplatcích), případně lze negativnímu následku zastavení řízení zabránit postupem podle § 9 odst. 4 písm. c) zákona o soudních poplatcích včasným (ve lhůtě podaným) sdělením okolností, které osvědčují nebezpečí z

prodlení, a doložením, že bez své viny nemohl účastník poplatků dosud zaplatit (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 20. června 2018, sp. zn. I. ÚS 1335/18, bod 9, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2020, sp. zn. 27 Cdo 483/2020).

16. Rovněž Ústavní soud v řadě svých rozhodnutí zdůraznil, že již samotná povinnost soudů vyzvat poplatníka k úhradě splatného soudního poplatku je do jisté míry beneficiem (představuje pro poplatníka jisté dobrodiní), jelikož poplatková povinnost je jednoznačně určena zákonem a poplatníkovi v zásadě nic nebrání, aby ji řádně splnil již při podání žaloby, že pokud tak neučiní, a dokonce tak neučiní ani v dodatečné (náhradní) propadné lhůtě poskytnuté soudem, je zastavení řízení logickým a ústavně konformním důsledkem jeho pasivity a že poplatník by se obecně neměl spoléhat na to, že při poskytnutí soudem druhé příležitosti zaplatit soudní poplatek nenastanou žádné, byť i pochopitelné komplikace, popřípadě že je bude možno vždy nějakou cestou odstranit a opožděné zaplacení soudního poplatku napravit (srov. například usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. I. ÚS 1335/18, a ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. I. ÚS 1680/18, anebo nálezy pléna Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 9/20, v němž Ústavní soud shledal, že právní úprava § 9 odst. 1 věty poslední zákona o soudních poplatcích je v souladu s ústavním pořádkem).

17. Uvedené závěry nicméně vycházejí z předpokladu, že poplatník byl k dodatečnému zaplacení splatného soudního poplatku vyzván v souladu s § 9 odst. 1 větou první, popř. § 9 odst. 2 větou první zákona o soudních poplatcích, tj. výzvou, v níž – mimo jiné – byla k zaplacení poplatku soudem určena lhůta odpovídající těmto ustanovením. Nebyl-li tento základní zákonný předpoklad naplněn, nelze zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku akceptovat a zároveň se dovolávat zachování zákazu odepření spravedlnosti (vyplývajícího z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) s odůvodněním, že povinnost soudů vyzvat poplatníka k úhradě splatného soudního poplatku je v souladu s konstantní rozhodovací praxí do jisté míry beneficiem, jelikož poplatková povinnost je jednoznačně určena zákonem a poplatníkovi v zásadě nic nebrání, aby ji řádně splnil již při podání žaloby.

18. Současná právní úprava zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za řízení splatného podáním návrhu na zahájení řízení (odvolání nebo dovolání) se uplatňuje od 30. 9. 2017, kdy nabyl účinnosti zákon č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Nová právní úprava zákona o soudních poplatcích (po změně § 9 odst. 1 a 2 a zrušení věty první § 9 odst. 7) již neumožňuje přihlídnout k zaplacení soudního poplatku po uplynutí lhůty soudem určené k jeho zaplacení, pokud k zaplacení poplatku došlo nejpozději do konce lhůty k podání odvolání proti usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, ale zastavení řízení (jak vyplývá ze shora podaného výkladu) striktně spojuje s marným uplynutím lhůty určené soudem k jeho dodatečnému zaplacení. Uvedené zpřísnění následku nezaplacení soudního poplatku nová právní úprava vyvažuje zavedením minimální délky lhůty k dodatečnému zaplacení poplatku v délce 15 dnů, která může být (jen) „výjimečně“ zkrácena. Důvody výjimečného zkrácení lhůty v zákoně uvedeny nejsou, lze ale dovozovat, že v souladu se smyslem a účelem nové právní úpravy budou nalézány především tam, kde s ohledem na povahu předmětu řízení nebo okolnosti projednávané věci je dán mimořádný zájem na rychlosti soudního řízení.

19. Výjimečnost zkrácení zákonem stanovené minimální 15denní lhůty k dodatečnému zaplacení soudního poplatku za řízení splatného podáním návrhu na zahájení řízení (odvolání nebo dovolání) vyžaduje, aby tato výjimka z pravidla byla odůvodněna již v době učinění výzvy k dodatečnému zaplacení poplatku tak, aby důvod zkrácení byl znám též adresátu výzvy (poplatníku). Náležité odůvodnění je zde nezbytné z hlediska právní jistoty poplatníka, neboť případné splnění předpokladů pro zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku v soudem určené zkrácené lhůtě bude možno posuzovat jen s ohledem na ty důvody zkrácení lhůty, s nimiž soud poplatníka seznámil; je jím zajištěno, že důvody zkrácení lhůty nebude možno dodatečně měnit. Je proto nezbytné, aby se

důvody zkrácení lhůty staly součástí výzvy k dodatečnému zaplacení soudního poplatku.

20. Nejvyšší soud nemohl pominout ani ustálenou rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu, který nastolenou otázku (viz bod 10 odůvodnění tohoto usnesení) řešil v souvislosti s nezaplacením soudního poplatku splatného podáním kasační stížnosti. V rozsudku ze dne 28. 3. 2018, č. j. 8 Afs 37/2018-51, uveřejněném pod č. 3734/2018 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud své závěry formuloval do právní věty, podle které „[u]rčení kratší než 15denní lhůty k zaplacení soudního poplatku dle § 9 odst. 1 zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, představuje výjimku z pravidla; tu je nezbytné aplikovat pouze restriktivně a s náležitým odůvodněním, a to již v okamžiku určení této lhůty ve výzvě soudu k dodatečnému zaplacení soudního poplatku“. V odůvodnění svého rozhodnutí doplnil, že zkrácení zákonné lhůty nelze odůvodňovat až ex post, ale odůvodnění musí být vtěleno již do výzvy k dodatečnému zaplacení soudního poplatku. V zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku ve zkrácené lhůtě, aniž by toto zkrácení soud odůvodnil ve výzvě, kterou poplatníka k dodatečné úhradě soudního poplatku vyzval, proto spatřoval porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a odepření spravedlnosti.

21. Lze proto uzavřít, že nezaplacení soudního poplatku za řízení splatného podáním návrhu na zahájení řízení (odvolání nebo dovolání) v soudem určené kratší lhůtě než v zákonem stanovené minimální 15denní lhůtě k jeho dodatečnému zaplacení je důvodem pro zastavení řízení podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích jen tehdy, byly-li naplněny zákonem předpokládané důvody výjimečného zkrácení minimální 15denní lhůty, jimiž bylo zkrácení lhůty ve výzvě k dodatečnému zaplacení poplatku odůvodněno.

22. V nyní projednávané věci soud prvního stupně ve výzvě k dodatečnému zaplacení soudního poplatku obsažené v usnesení ze dne 23. 8. 2023, č. j. 18 C 159/2023-12, žalobci k zaplacení soudního poplatku z žaloby určil lhůtu v délce 3 dnů, aniž by v jejím obsahu žalobce seznámil s důvody, které ho ke zkrácení zákonem stanovené minimální 15denní lhůty vedly. Nezaplacení poplatku v takto zkrácené lhůtě pak důvodem pro zastavení řízení podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích být nemůže a závěr soudů o splnění podmínek pro zastavení řízení není proto správný. Naopak je třeba zohlednit zaplacení soudního poplatku, k němuž v souladu s položkou 4 odst. 1 písm. c) sazebníku poplatků žalobce přistoupil dne 25. 10. 2023.

23. Protože rozhodnutí odvolacího soudu není správné a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že usnesení soudu prvního stupně se mění tak, že řízení se nezastavuje [§ 243d odst. 1 písm. b), § 220 odst. 1 o. s. ř.].

Další články:

- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přeběžné opatření](#)